Idunns epler

Tekst/illustrasjoner:
Anne Schjelderup/Clipart.com
Filosofiske spørsmål:
Anne Schjelderup og Øyvind Olsholt
Sist oppdatert: 15. november 2003

Høyt oppe i Åsgard, selveste gudenes rike, er bakken dekket av gress og blomster. Der danser Idunn så lys og vakker under den blå himmelen. Mannen hennes, Brage, spiller for henne på harpen sin, og synger en sang om henne.

Ungdomseplene

Brage synger om hvordan Idunn plukket ungdomseplene, de magiske eplene som Idunn gjemmer i et skrin. De er slik at den som tar en liten bit av en av dem, blir mange år yngre enn det han egentlig er. Nå vet du hvorfor gudene aldri blir riktig gamle. De spiser av Idunns epler så blir de unge igjen.

«Hvor var det du fant disse eplene,» spør Brage forsiktig. «Nei, det kan jeg ikke huske,» ler Idunn og danser videre. Slik er Idunn, hun lever bare her og nå, tenker ikke på hva som har skjedd før, og hva som vil skje i morgen.

Men Brage sukker bekymret. Tenk om Idunns epler en dag blir borte! Da vil alle gudene bli gamle og dø. Og hvem skal da passe på menneskene, hvis gudene ikke er der?

Den grådige ørnen

Borte i bakken ser de gudene Odin, Høne og Loke. De hilser og drar videre. De skal langt av sted, over fjell og dal. De kommer til slutt til en dal der det beiter en flokk med okser. Odin dreper en av oksene for nå er de sultne. Høne og Loke tenner opp et bål. Nå skal det bli godt med stekt oksekjøtt!

Men kjøttet blir aldri stekt. De venter og venter, og kjenner at det begynner å rumle i magen. Da hører de en stemme over dem: «Del kjøttet med meg, så skal dere se at det tar fyr.» Over dem ser de en kjempestor ørn. Gudene lover å dele med ørnen, og da blir kjøttet ferdigstekt.

Lokes løfte

Men når de skal spise, tar ørnen nesten alt kjøttet. Loke blir sint, og slår løs på fuglen med en lang stav. Men det skulle han ikke ha gjort. For staven setter seg fast i ørnen. Ørnen letter fra bakken, og flyr så lavt at stakkars Loke skraper seg opp langs bakken.

«La meg gå!» roper han fortvilet mens smerten river i ham. «Jeg slipper deg om du gir meg Idunns epler,» sier ørnen. «Jeg lover!» roper Loke, og straks han har sagt det, løsner pinnen og Loke faller sammen på bakken. Han går tilbake til de andre, men forteller ikke hva han har lovet ørnen.

Idunn blir fanget

Nå er Odin, Høne og Loke kommet hjem fra reisen. Loke går bort til Idunn. «Hei Idunn,» sier han. «Jeg har funnet et tre med epler som er nesten like de du har i skrinet ditt. Kanskje er det det treet du en gang plukket dem fra? La oss gå å se med en gang. Det er best du tar med

eplene dine, så vi kan se om det er de samme som henger på treet.»

Idunn henter eplene sine og blir med Loke. Ikke før de er kommet ut av Åsgard, så kommer den store ørnen og river både Idunn og eplene med seg. Han flyr av gårde med henne til sin egen gård, Trymsheim.

For ørnen er ingen annen enn jotnen Tjatse som har tatt på seg ørneham. Nå ler han godt i skjegget. Gudene kan ikke lenger spise av Idunns epler. Nå blir de snart gamle og svake. Da kan endelig Tjatse bli den mektigste i verden!

Idunn blir hentet hjem

Gudene blir helt forferdet når de får vite at Idunn har blitt røvet. De er sinte på Loke som lurte henne til å ta med eplene vekk fra Åsgard. Loke lover å hente Idunn og eplene tilbake. Han forvandler seg til en falk, og så flyr han av gårde.

På Trymsheim er Idunn alene hjemme. Loke forvandler henne til en nøtt, og så flyr han av gårde med både henne og skrinet.

Men Tjatse har oppdaget ham. Nå forvandler han seg til en ørn igjen og setter etter Loke. De er snart fremme ved Åsgard nå, og Tjatse har nesten tatt igjen Loke. Men gudene ser at de kommer. Straks Loke er trygt innenfor murene, tenner de opp en stor ild. Flammen står høyt opp i luften. Tjatse greier ikke å stanse. Han flyr rett inn i ilden og brenner opp.

Nå har gudene fått Idunn og eplene tilbake. Og Brage dikter en sang om det hele slik at historien aldri skal bli glemt.

Filosofiske spørsmål

1. Når gudene spiser av Idunns epler, blir de yngre enn de er. Hvordan ville du opplevd å bli to år yngre? Hadde du glemt alt du har opplevd de siste to årene, tror du? Omvendt: hvis du plutselig skulle glemme alt du vet og har lært, ville du da blitt yngre?
2. Er ørnen slem som spiser så mye av oksekjøttet? De hadde jo ikke på forhånd blitt enige om hvor mye hver av dem skulle ha. Må vi være enige om ting på forhånd før vi kan si at noen har gjort noe galt? Eller er det en uskreven lov at vi alltid skal dele likt?
3. Loke forteller ikke de andre gudene om løftet han ga til ørnen. Hvorfor gjorde han ikke det? Burde han ha gjort det, synes du? Er det noen grunner til at han ikke burde ha fortalt dem det?
4. Idunn tror godt om alle hun møter. Derfor blir hun ikke mistenksom når Loke ber henne ta med eplene sine for å se på treet. Ville du vært redd om du hadde eid noe som var veldig verdifullt? Hvis ja, er det da noen vits å eie noe som er verdifullt?

   At Idunn ikke er redd for eplene, betyr det at hun ikke bryr seg om dem tror du? Eller betyr det bare at hun stoler fullt og helt på at det ikke kan skje noe med eplene?
5. Hva er det mest verdifulle du kan tenke deg? Og hva er helt verdiløst etter din mening? Hvordan skiller vi egentlig mellom det som har verdi og det som ikke har verdi? Er alle mennesker verdifulle uansett hvem de er eller hva de gjør? Er det andre ting som kan være verdifulle i seg selv:

   – mat?
   – insekter?
   – vann?
   – biler og båter?
   – tannbørster?
   – bøker?
   – datamaskiner?
   – hunder og katter?
6. Historien ender med at ørnen Tjatse brenner opp fordi han ikke klarer å bremse opp foran gudenes ild. Er det trist at Tjatse dør? Eller fortjener han å dø fordi han har vært så slem? Er det noen ganger riktig å ta livet av mennesker, eller er dette alltid galt, uansett omstendigheter?